

# 1920 İSTANBUL MATBÛÂT CEMİYETİ KONGRESİNİN TÜRK BASINININ GELİŞİMİNDEKİ ROLÜ<sup>1</sup>

Zeynel ÖZLÜ\*

## Öz

Çalışmada, 1908'de İstanbul'da Matbûât-ı Osmaniye Cemiyeti adıyla kurulan, Osmanlı Devleti'nin ilk gazetecilik teşkilatı olan Osmanlı Matbûât Cemiyeti'nin 1336 (1920) tarihli İstanbul kongresi ele alınacaktır. Osmanlı basınının modernleşmesi sürecinde basın yayın hayatını zenginleştirerek oldukça ileri bir düzeye taşımış olan bu kongrede, cemiyetin 1 Haziran 335 (1 Haziran 1919) tarihinden 30 Kanun-u Sani 336 (30 Ocak 1920) tarihine kadar yapmış olduğu çalışmalara dair sunduğu raporlar, yayınlamış olduğu bazı hesap cetvelleri verilerek, cemiyetin bütçesi ile ilgili değerlendirmeler yapılmıştır. Döneminin koşulları içinde basın hukuku açısından oldukça ileri ve uygar konulara değinilen kongrede, üzerinde durulan diğer bir konu, cemiyet üyeleri arasında kardeşlik ve karşılıklı yardım ilişkilerini geliştirmek üzere cemiyetin zorda kalan üyelerine yardım ve destek babında oluşturulması düşünülen teavün sandığıdır. Esasları cemiyet tarafından belirtilen, hükümleri daha sonra süreklilik kazanacak olan bu yardımlaşma sandığı için tertip edilen nizamnamede, sandığın maksadı, sermayesi, gelirleri, sandıktan yararlanma şartları gibi hususlar belirtilmiştir. Amacı mevcut nizamnamenin eksikliklerini gidermek olan alternatif bir matbûât nizamnamesi (basın tüzüğü) tertip etme girişimi ve bu nizamname gereğince yapılması gereken işler, kongrenin bir diğer konusunu oluşturmaktadır. Yine kongrede, İstanbul-Beyoğlu tarafında cemiyet merkezi olarak kullanılan kulüp binasının mevcut ihtiyacı karşılayamaması ve masraflı olması nedeniyle cemiyet merkezinin, uygun bir yere taşınması, cemiyet üyelerinden alınan aidatlara yapılması öngörülen zam, görev süresi sona eren ve üyeleri dağılmış olan divan heyetinin yenilenmesi, oluşturulacak proje nizamname gereğince Avrupa ve Amerika kamuoyunda memleketimize ait önyargıları ortadan kaldırmak amacı ile yabancı gazete temsilcileriyle girişilen münasebetler ve basın örgütleriyle kurulan dostane ilişkiler, cemiyet bütçesinin açığını kapatma gayretleri ile cemiyetin gelirlerini düzenlemek, kurulacak yardımlaşma sandığı için iptidai bir sermaye tedarik etmek maksadıyla müsamerelerin tertip edilmesi, yayınlanması düşünülen matbûât salnamesi ve cemiyetin merkez idaresinde ilmi konferanslar tertip edilmesi gibi girişimlerden bahsedilmektedir. Hülâsa, bu çalışma ile Türk basın tarihinde önemli bir yeri olan kongre, alınan kararlar bağlamında bütüncül olarak incelenerek basın tarihine katkı sağlanması amaçlanmıştır.

---

<sup>1</sup> Hazırlanan bu araştırma Türk Basın Tarihi Uluslararası Sempozyumu'na (19-21 EKİM / OCTOBER 2016 / ELAZIĞ) tebliğ olarak sunulmuştur.

\* Prof. Dr., Gaziantep Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü, Yakınçağ Tarihi Anabilim Dalı Öğretim Üyesi GAZİANTEP/ [zeynelozlu@hotmail.com](mailto:zeynelozlu@hotmail.com); [zozlu@gantep.edu.tr](mailto:zozlu@gantep.edu.tr)

**Anahtar Kelimeler:** Türk Basını, Matbuat-ı Osmaniye Cemiyeti, Kongre, Salname, Basın Tarihi.

## **1920 ISTANBUL PRESS ASSOCIATION CONGRESS'S ROLE IN THE DEVELOPMENT OF THE TURKISH PRESS**

### **Abstract**

1336 (1920) dated İstanbul Congress of ottoman Press Community the first journalism organization, founded under the name of Community, Press Osmaniye Community in İstanbul in 1908, of Ottoman Empire. Will be dealt with in study. Community's reports about works done from 1 June 335 (1 June 1919) to 30 Kanun-u Sani 336 (30 January 1920), evaluations concerning community's budget by giving some account rulers having been published have been done in this congress carrying quite an advanced level by enriching life of press release in the modernization process of Ottoman Press. Another issue discussed in the congress death civilized issues and in the terms of press law in the period's condition is brotherhood among community members and charity box considered to be maden for help and support to community's members in difficult situation in order to develop mutual assistance relationship topics such as box's aim, capital, revenues, conditions of benefitting from box have been determined in regulations arranged for this charity box whose priciples are determined by community, whose provisions will win continuity later. Enterprise of arranging an alternative press regulations (press rule) whose aim is to remove deficiencies of present regulations and works to be done according to these regulations are other topics. Enterpres such as arranging scientific conferences in the center management of community and the press yearbook considered to issue, arranging performances in order to provide a primary capital for charity box to be founded, arranging revenues of community with aim for close community's deficit, friendly relations established by press organization and relations attempted by foreign news representatives for removing prejudices belonging to our country in European and American opinion according to the project regulation to be formed, renewing council committee whose members were scattered and whose duty period and ended, addition suggested to be done to dues taken from community members, that community center moved to suitable place of being expensive and club building used as community center on the side of İstanbul-Beyoğlu at the congree,too. Briefly, community which has an important place in the history of Turkish press with this study, has arranged to contribute into history of the press by examining wholly in the context of decisions taken.

**Keywords:** Turkish Press, Press Ottoman Community, Congress, Annual, History of Press.

## Giriş

Basının özgür bir zemin üzerinde gelişmesi için gazetecilerin meslekî bir kuruluş içinde toplanması amacıyla kurulan Osmanlı Matbûât cemiyeti, II. Meşrutiyet'le birlikte gazetecilik yaşamında etkili olan önemli gelişmelerdendir (Aydın, 2010: 557). II. Meşrutiyet'in ilan edildiği gün, Sirkeci Garı'nın karşısında toplanarak, sansür memurlarını gazetelere sokmama ve sabaha kadar görev başında kalma kararı alan gazeteciler, Osmanlı Matbûât Cemiyeti Derneği'nin temellerini atmışlardır (Kaya ve Siklon, 2012: 65) <sup>2</sup>.

Cemiyet, basın tarihimizdeki ilk basın meslek kuruluşu olup, Hüseyin Cahit, İsmail Hakkı ve Abdullah Zühtü Bey'in girişimiyle hayata geçme olanağı bulmuştur. Gazeteciliğin belirli ilkelere sahip bir meslek haline gelmesi için tüzük hazırlamakla başlayan süreç, iktidar ile organize ve örgütlü bir şekilde ilişki kurulması, sorunlara ortak çözüm aranması ve gazetecilerin mesleklerini icra ederken uymaları gereken kuralların da belirlenmesi ile devam etmiştir.

II. Meşrutiyet'le birlikte gelen basın üzerindeki geçici rahatlatma ve hürriyet zamanla kısıtlanmaya başlamış ve bu durum 1909 Matbûât Kanunu<sup>3</sup> ile sona ermiştir<sup>4</sup>. 1913'te ise bazı cezalar artırılarak, gazete, kitap ve risaleler kontrol altına alınmaya çalışılmış, I. Dünya Savaşı sırasında yürürlüğe giren sansür talimatnamesi ile de, basın, önemli ölçüde iktidarın denetimine girmiştir (Doğaner, 2012: 119).

---

<sup>2</sup> Cemiyet-i Matbûât-ı Osmaniye Nizamnamesinin ikinci maddesinde cemiyetin kurucu üyeleri şunlardır: Ahmet Cevdet Bey (İkdam'ın Sahibi) İsmail Hakkı Bey (Tanin yazarlarından) Pozant Efendi (Pozantion'un Başyazarı) Tefik Efendi (Selanikli) (Sabah yazarlarından) Cenap Şahabettin Bey (Servet-i Fünun yazarlarından) Hüseyin Cahit Bey (Tanin'in Başyazarı) Samih Bey (İttifak'ın Başyazarı) Abdullah Zühtü Bey (Yeni Gazete'nin Sahibi) Fresko Efendi (El Tiempo'nun Başyazarı) Mahmut Sadık Bey (Servet-i Fünun'un Başyazarı) Murat Bey (Mizan'ın Sahibi) Mihran Efendi (Sabah'ın Sahibi) Nikolaidi Efendi (Konstantinopolis'in Sahibi) (Tunaya, 1998: 510).

<sup>3</sup> 1881 tarihli Fransız Basın Kanunu'ndan esinlenerek hazırlanan ve 16 Temmuz 1909'da yürürlüğe giren bu yasa ile Abdülhamit Dönemi'ndeki matbûât üzerindeki yasaklar kaldırılmışsa da, basında ve Meclis'te yoğun tartışmalara neden olan bu kanunla, yayın organının bulunduğu yerel devlet dairelerinin denetimleri kurumsallaştırılmıştır. (Duman, 2013: 1038).

<sup>4</sup> 1909 yasasının yürürlüğe girmesinden sonra yaklaşık sekiz ay süren basın özgürlüğü, tekrar ortadan kaldırılmıştır. Öyle ki, 1909'da 353 olan gazete sayısı 1912'de 45'e düşmüştür. (Mazıcı, 1998: 137).

Cemiyet, gazeteciliğin belirli ilkelere sahip bir meslek haline gelmesi doğrultusundaki girişimleri neticesinde oluşturulan tüzük ilkelerini gerçekleştirme amacı ile bazı kongreler düzenlemiştir. Bu bağlamda yapılan bu araştırmada, cemiyetin 1336 (1920) tarihli İstanbul kongresinde ele aldığı konular, başlıklar altında incelenerek bu kongrenin Türk basınının gelişimindeki rolü ortaya konulmaya çalışılacaktır. Adı geçen kongre “Osmanlı Matbûât Cemiyeti (Umumi Kongre) adı ile basılmıştır<sup>5</sup>.

## KONGRENİN OSMANLI BASINI ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

### Kongre Üyeleri Arasında Uhuvvetin Sağlanması

I. Dünya Savaşı sonrasında Mondros Mütarekesi imzalanmışsa da ateşkes döneminde işgal güçlerince muhtelif haksız uygulamalar yapılmış, bu durum, Türk basın mensuplarını muhtelif kurtuluş çareleri aramaya itmiştir. Bu bağlamda İstanbul Matbûât Cemiyeti tarafından yapılan 1920 tarihli umumi kongrede Mondros Ateşkes Antlaşması sonrasında meydana gelen değişiklikler üzerine, dağılmak hatta dağıtılmak tehlikesi ile karşı karşıya kalmış olan cemiyetin eski ve yeni üyelerinin, yeniden toparlanması ve bir araya getirilmesi sağlanmaya çalışılarak, farklı fikir ve yorumlara sahip cemiyet üyelerinin, meslek birliği etrafında birleştirilmesi amaçlanmıştır<sup>6</sup>.

Kongrenin daha önce seçmiş olduğu üyelerden, Ali Kemal ve Refik Halit beylerin bakanlık ve memuriyetlere geçerek cemiyetle ilgilerini kesmeleri, Ahmet Emin ve Celal Nuri beylerin Ferit Paşa Hükümeti tarafından görevlerinden uzaklaştırılmış olmaları, yine gayri Müslim üyelerin, seçildikten sonra cemiyetle olan münasebetlerini kesmeleri cemiyet merkez heyetinin dağılmasına neden olmuştur. Bu durum üzerine cemiyet merkez heyeti üyeleri, Kurtuluş Savaşı'nın başlangıcı olarak kabul edilen zor bir dönemde, 1919 Haziran ayı başında yapılan seçimle belirlenmiştir.

---

<sup>5</sup> İncelediğimiz eserin tam künyesi şu şekildedir: **Osmanlı Matbûât Cemiyeti (Umumi Kongre)-Matbûât Cemiyeti'nin 1 Haziran 335 Tarihinden 20 Kanun-u Sani 336 Tarihine Kadar Olan Muamelatını Gösterir Rapor Ve Hülasa-i Hesabiyesi**, Hilal Matbaası (Bab-ı Âli karşısında), İstanbul, 1336.

<sup>6</sup> Tarık Zafer Tunaya, 1918-1922 yılları arasında geçen mütareke döneminde “Osmanlı” adını taşıyan bir devletin varlığının tartışılabileceğinden bahisle, dönemi, iktidar boşluğu olarak nitelendirir. İstanbul'un oluşturduğu siyasal iktidarın, ülkenin hangi coğrafyasına kadar etkin olduğu belirsizdir. (Tunaya, 2003: 5).

### **Cemiyet Yerleşkesinin Değiştirilmesi ve Bazı Masrafların Kısılması**

Cemiyet binasının yerleşkesi meselesi cemiyet ile ilgili yapılması gereken ilk işlerden birisi olarak görülmüştür. Cemiyet merkezi olarak önceleri Beyoğlu'ndaki kulüp binası<sup>7</sup> kullanılmışsa da bu bina ihtiyacı karşılayamadığından, kongrenin Milli Talim ve Terbiye Cemiyeti binasının salonunda düzenlenmesi mecburiyetinde kalınmıştır. Yer değişikliğinin nedeni, bu kulüp binasının kongre düzenlenmesine elverişli olmaması, aylık 150 lira masrafının olması ve günden güne artacak olan kirasının maddi anlamda ciddi bir külfet oluşturacağı düşüncesidir. Tüm bu nedenlerden dolayı, bina boşaltılarak İstanbul yönünde yeni bir idare merkezi kurulması zaruri görülmüştür. Bu amaçla aylık 35 liraya yeni bir idare merkezi kiralanmış ve Beyoğlu'ndaki kulüpte bulunan mobilyalar buraya taşınmış, geri kalan birkaç parça eşya ise, satılarak cemiyete gelir kaydedilmiştir. Bir yıllık kira anlaşması yapılan yeni binanın, kirası da ödenmiştir. Heyet-i merkeziye muhasebecisi İbrahim Hilmi Bey'in, bina meselesinin halledilmesi konusunda göstermiş olduğu çalışmaları ve performansı sonucunda kendisine kongre tarafından teşekkür edilmiştir.

### **Basın Üzerindeki Sansürün Azaltılması İçin Mücadele Edilmesi**

1877-1908 yılları arasında ivme kazanan basına yönelik kısıtlamalar, 24 Temmuz 1908'de II. Meşrutiyet'in ilanı ile beraber azalmış ve gazeteler sansürsüz yayına başlamıştır. 31 Mart hadisesi sonrasında iktidarını sağlamlaştıran İttihat ve Terakki yönetiminin, hem basına geniş hürriyet vermek hem de İttihat ve Terakki karşıtı gazetelerin yayınını önlemek gibi iki amaca yönelik olarak hazırlanmış olduğu nizamnameyi, 1909'da yürürlüğe koyması ile sansür, 1908-1909 yılları haricinde, varlığını 1923'te İstanbul'un tamamen kurtarılmasına kadar resmen hissettirmiştir (Demir, 2015: 373).

Basına yönelik sansürün etkisinin azaltılması 1920 İstanbul Matbûât Cemiyeti Kongresinin de gündeme aldığı önemli konulardan birisi

---

<sup>7</sup> Cemiyet ilk kongresini 15 Şubat 1917'de Beyoğlu'ndaki Galatasaraylılar Yurdu'nda toplamış, kongre başkanlığına Halit Ziya, sekreterliklere de Hüseyin Ragıp ve İsmail Suphi beyler getirilmiştir. Cemiyet, tüm gazeteci cemiyetlerini birleştirmesi bakımından bir "lig", gazetecilerin maddi ve manevi haklarını sahiplenmesi bakımından bir "sendika" ve üyelerine toplu bir hayat verecek bir teşkilat kurması yönüyle bir "kulüp" olarak tanımlanmaktadır. (Kıraç, 2011: 4,7).

olmuştur<sup>8</sup>. Cemiyet üyelerinden olan Ahmet Emin ve Celal Nuri Beylerin daha önceden kanunsuz bir şekilde tevkif (tutuklanma) edilerek sürgün edilmiş olması, basın hürriyeti açısından basına bir darbe olarak görülmüş, adı geçen kişilerin özgürlüklerine kavuşturulması hususunda çalışma başlatılması kararlaştırılmıştır. Nitekim kendisine verilen bu görevi layıkıyla yerine getiren cemiyet heyet-i merkeziyesinin, eski hükümet nezdinde olan girişimleri neticesinde Ahmet Emin ve Celal Nuri beylerin İstanbul'a dönmeleri sağlanmıştır.

Sansür meselesi Mondros sonrasında da cemiyeti sürekli meşgul etmiş ve basın hürriyeti konusunda Ferit Paşa Hükümeti nezdinde ciddi teşebbüslerde bulunulmuştur<sup>9</sup>. Sansür heyetleri ve mümessilleri ile şifahi (sözlü) ve tahriri (yazılı) olarak defalarca müracaatlarda bulunularak, imkânlar dâhilinde sansürün şiddeti hafifletilmeye çalışılmıştır. Ancak tüm gayretlere rağmen, basın hürriyetinin sağlanması hususunda arzu edilen neticeye ulaşılamamıştır. Bunun nedeni olarak ise ülkenin içinde bulunduğu şartlar (ahval ve şerait-i hariciyenin mukavemeti) gösterilmiştir.

### **Cemiyet Üyesi Olmayan Gazetecilerle Milli Menfaatler Konusunda Fikir Alışverişi Yapılması**

Matbûât cemiyetinin kuruluş amaçlarından biri, farklı meslek ve içtihat erbabını menafi-i umumiye ve vataniye fikri (vatanın umumi menfaatleri düşüncesi) etrafında toplamak olduğundan bu amaçla merkez heyeti memleketin hayat ve mematı mevzu bahis olduğu durumlarda âmal-ı milliyede (milli menfaatler- mefkûre) birleşmeyi hedeflemiştir. Bu yöndeki çalışmaların etkisini arttırabilmek için cemiyet merkez heyetinde temsilcisi bulunmayan gazetelerin başmuharrirleri davet edilerek ulusal meseleler hakkında fikir alışverişi yapılmak suretiyle, en nazik ve buhranlı

---

<sup>8</sup> 9 Şubat 1919'da kabul edilen "Sansür Kararnamesi" ile sıkıyönetim bölgelerindeki basına bir takım kısıtlamalar getirilmiştir. Kararnameye göre, her nevi evrak ve basının askeri ya da mülki sansür heyetinden geçmeden basımı ve yayımı yasaklanmış, aksi durumda, yayınların toplatılacağı, basanların cezalandırılacağı ve bu işlemlerin sıkıyönetim askeri mahkemesinde yapılacağı kararlaştırılmıştır. Sultan VI. Mehmet Vahdettin'in imzasıyla yayınlanan 5 Ağustos 1920 tarihli kararname ile sansürün şiddetinin artırılmasıyla da İstanbul basını etkisini iyice yitirmiştir (Girgin, 2009: 90).

<sup>9</sup> Mütarekenin tek hükümdarı Padişah Vahideddin'dir. Mütareke döneminde 12 kabine kurulmuş olup, Sadrazam olarak önde gelen isimlerden Damat Ferid ve Ahmed Tevfik paşaların yanı sıra Talat Paşa, Ahmed İzzet Paşa, Ali Rıza Paşa ve Salih Paşa da birer kez sadrazam olmuşlardır (Tunaya, 2003: 8-10).

dönemlerde basının gücünün milli hedefler etrafında birleşmesine gayret edilmiştir.

Matbûât Cemiyeti'nin yapı itibariyle fikir ve anlayış bakımından farklı meslekler arasında geniş bir dayanışma esasını kabul etmesi ve faaliyetlerine hiçbir zaman şahsi ve siyasi bir maksat karıştırmamayı amaç edinmesi, bazı gruplar tarafından eleştirilmiştir. Hatta bu nedenle İstanbul'da yayımlanan Türkçe gazetelerden bazıları cemiyet üyeliğinden ayrılmıştır. Bu durum karşısında cemiyet yanlış anlaşılmaları ortadan kaldırmak ve uhuvveti sağlamak için büyük bir çaba sarf etmiştir.

Cemiyet bu vazifesini yerine getirirken her türlü siyasi fikir ve kişisel menfaatlerden uzak durarak nizamname haricinde hiçbir meseleye müdahale etmeyip, yönetmelikler çerçevesinde hareket etmiştir. Ancak bazı milli meselelerde, sergilemiş olduğu duruşla gazetelerin yayın tarzının nasıl olması gerektiği konusunda muhtelif gazete başmuharrirleriyle görüşerek fikir beyan etmiştir. Bu görüşmelerde cemiyet namına hiçbir karar alınmamış, hatta gazeteciler, mensup oldukları gazetede, milli hassasiyetleri dikkate almak kaydıyla dilediği şekilde yazma konusunda serbest bırakılmıştır.

Bununla beraber Damat Ferit Paşa Hükümetinde görevli bazı hükümet yetkilileri, cemiyetin bir siyasi parti gibi hareket ettiği ve bunun cemiyetin varoluş gayesiyle uyuşmadığı şeklinde eleştiri getirerek, tepki göstermişlerdir. Cemiyet ise buna cevaben, cemiyet merkez idaresinde, sorumlu heyetin yanı sıra diğer gazetelerin başyazarlarının da söz sahibi olduğunu, hatta ihtiyaç durumunda cemiyet merkezinin, muhtelif gazete başmuharrirlerinin toplanmaları için de tahsis edildiğini gerekçe göstererek hükümet nezdindeki yanlış anlaşılmaların önüne geçmeye çalışmıştır.

### **Yabancı Gazete Temsilcileri Davet edilerek Avrupa ve Amerika Kamuoyunun Bilgilendirilmesi**

Cemiyet, yayınlamış olduğu nizamname gereği Avrupa ve Amerika kamuoyunda memleketimize ait yanlış düşünceleri ortadan kaldırmayı kendine vazife edinmiş ve bunun için yabancı gazete mümessilleriyle münasebetlerde bulunmuştur. Bu amaçla, Amerika Assosiyete Press muhabiri Mr. Brown ile Mr. Hayt, Fransız muhabirlerinden Mösyö Reno, Amerika muharrirlerinden Miss Duryen ve İtalyan muhabirlerinden Mösyö Lelli, cemiyet idare merkezine davet edilerek, dış basınla münasebetler

geliştirilmeye çalışılmıştır. Bu şahıslar ülkelerine döndüklerinde bağlı buldukları gazetelerde Türkiye lehinde mühim makaleler yazmak suretiyle milli davamızda barışın önemine destek vermişlerdir. Yine kurulan bu olumlu münasebetler neticesinde vazifemizle ilgili olarak ülkemize gelen Amerika tahkik heyetini bilgilendirmek üzere cemiyet adına Türkiye'nin birliği ve istiklalinin savunulduğu bir layiha hazırlanarak heyete takdim edilmiştir.

### **Cemiyetin Yurt Dışından Yapılan Kâğıt İthalatındaki Sıkıntıları Gidermeye Çalışması**

Cemiyet 1917 yılındaki kuruluşundan mütareke dönemine kadar, o yıllarda tedarikinde sıkıntısı iyice artan gazete kâğıdının, dağıtım işini de üstlenmiştir. Kısıtlı miktardaki kâğıdın gazetelere dağıtım işinin cemiyete verilmiş olması, cemiyetin iktidar ile yakın bir ilişkisi olduğuna işaret etmektedir. Bu durum cemiyetin iktidar adına kâğıt vereceği basın kuruluşlarını kendisinin seçtiği yönünde bir düşünceyi de ortaya çıkarmıştır (Kıraç, 2011: 6).

Cemiyetin gazetelere vermiş olduğu kâğıtları Almanya'dan temin ettiği ancak kâğıdın her zaman düzenli olarak tedarik edilemediği görülmektedir. Nitekim Almanya'nın I. Dünya Savaşı'ndan yenik çıkması nedeniyle Mondros Mütarekesi sırasında Cemiyet sermayesinden verilen kâğıt siparişleri temin edilememiştir. 24 Teşrin-i Sani 335 (24 Kasım 1919) tarihinde Almanya'dan alınan bir mektupta, Germany Gazetesi sahibi Mösyö Müller, cemiyetin Almanya'da nakit olarak 50 bin Mark parası ile Berlin'de 10 ton kâğıdı bulunduğunu ifade etmektedir. Mektupta ayrıca Almanya ve Avusturya ile ilişkilerin kesildiği bir sırada, vagonlarla İstanbul'a gönderilen kâğıtların nerede olduğunun bilinmediği, bu nedenle Berlin'den sigorta yapılarak sevk edilen kâğıtların bulunamaması halinde sigorta bedelinin geri alınacağı ifade edilmiştir.

### **Cemiyetin Gelir-Gider Dengesinin Sağlanması Noktasında Çalışma Başlatılması**

Cemiyetin varlığını devam ettirebilmesi için gereken en önemli koşullardan birisi de bütçedeki gelir-gider dengesinin sağlanmasıdır. Özellikle kongreden önceki son altı ayda, çoğu cemiyet üyesinin taahhüt



ettiği aidatı 6dememesi ve cemiyetin asıl sermayesinin<sup>10</sup> Almanya'da bulunması gibi nedenlerle, cemiyet ekonomik bir çıkmaza girmiştir. Bu bağlamda müracaat edilen gazete sahiplerinden bazıları tarafından yapılan taahhüt ve ödemeler (taahhüdât ve te'diyat) cemiyeti kısmen de olsa ayakta tutabilmiştir. Kısmi taahhüt ve ödemelerin de bir süre sonra yetersiz kalmasıyla, cemiyet üyelerinden alınan aidat miktarlarının eşya fiyatları ve kiralardaki artış dikkate alınarak arttırılması ve nizamnamenin 12'nci maddesi gereğince aidatın, asgari yarım liraya yükseltilmesi (iblağı) teklif edilmiştir.

### **Cemiyetin Karar Alma Sürecini Hızlandırma Amacıyla Divan Heyeti ile İlgili Maddelerde Düzenlemeye Gidilmesi**

Kongrede alınan kararlardan birisi de cemiyetin divan heyetinde yapılacak düzenlemeler ile ilgilidir. Nitekim eski divan heyetinin görev süresinin sona ermesi, bazı divan üyelerinin dağılmış olması ve mevcut divan heyetinin beklentileri yeterince karşılayamaması nedeniyle, nizamnamenin ilgili maddelerinde düzenleme yapılması ve divan heyetine yeni üyelerin seçilmesi için bir çalışma başlatılmıştır. Bu bağlamda divan heyetinin gazeteler arasında meydana gelen anlaşmazlıklara (matbûât ihtilaflarına) hangi şartlarda müdahil olacağı, divan heyeti tarafından alınacak kararların uygulanabilirliği (mukarreratın derece-i kuvvet ve meriyeti), alınan kararlara itiraz (istinaf ve temyiz) durumunda, itirazların divan heyetine gelmeden kurulacak yeni bir heyete yapılması veya bu vazifenin matbûât cemiyeti heyet-i merkeziyesine verilmesi hususunda görüş bildirilmiştir.

### **Teavün Sandığı Oluşturulma Girişimleri**

Matbûât cemiyetinin amaçlarından biri de Cemiyet'e aidiyet duygusunun sağlanması ve bağlılığın artırılması amacıyla ihtiyaç sahibi üyeleri için bir teavün (yardımlaşma) sandığı kurmaktır. Bu bağlamda bir "nizamname projesi" hazırlamış olan cemiyet, teavün sandığının bir an

---

<sup>10</sup> İlgili belgede şu ifade yer almaktadır. "... cemiyetin sermaye-i asliyesi de Almanya'da bulunduğundan muhtelif gazetelerin sahiplerine müracaat olunmuş ve bu gazetelerin bazıları tarafından vuku bulan taahhüdât ve te'diyât sayesinde cemiyetin hayatı bu güne kadar idame olunabilmiştir..."

evvel kurulması için görüşmelere başlanması gerektiğini belirterek, alınacak kararların uygulanmasını, seçilecek olan yeni heyete havale etmiştir.

Bugüne kadar cemiyet üyelerine dair bir yardım sandığının kurulamamış olmasının, cemiyetin maddi imkânsızlıklarından kaynaklandığı belirtilerek, oluşturulan teavün sandığı tüzüğüne, mesleki pratiklere ve sosyal haklara ilişkin maddelerin konulması sağlanmıştır.

---

**Osmanlı Matbûât Cemiyeti'nin Teavün Sandığı Nizamnamesi şu maddelerden meydana gelmiştir:**

**Madde 1:** Osmanlı Matbûât Cemiyeti Nizamname-i Esasi mucibince bir teavün sandığı tesis edilmiştir.

**Madde 2:** Sandığın kurulma amacı, Osmanlı Matbûât Cemiyeti azasından en az üç yıl gazetecilik yapmış kişilere ve bunların ailelerine ihtiyaç durumunda ikraz (borç verme) ve muavenet (yardım) etmektir.

**Madde 3:** Teavün Sandığı Osmanlı matbûât cemiyetinin bir şubesi olduğundan sandığın sermayesi ve şahsiyet-i maneviyesi cemiyete aittir.

**Madde 4:** Teavün sandığının işlemleri, cemiyet heyet-i merkeziyesinin kontrolü, heyet üyeleri tarafından bir seneliğine seçilmiş iki kişinin müşterek sorumluluğu ve bilgisi dâhilinde olacaktır. Bu kişiler sırayla (münavebe) ikişer ay muhasebecilik görevini yerine getireceklerdir. Sandık işlemleri usul-u muhasebeye uygun yapılacaktır.

**Madde 5:** Teavün sandığından, yardım veya borç vermenin şekli ve derecesi, seçilmiş olan bu iki kişi ile cemiyet reisi ve muhasebecisinin onayı ile olacaktır.

**Madde 6:** Teavün sandığından yardım veya borç vermenin temel şartı ilgili kişilerin şiddetli ihtiyaç sahibi olmasıdır. İhtiyacın karşılanması için cemiyet üyelerinden iki kişinin yazılı beyanları (tahrir-i şehadetleri) gereklidir.

Cemiyet tarafından yardım ve borç verme şartları şu şekilde tespit edilmiştir:

- 1- İhtiyaç içinde vefat eden üyenin defin masrafı
- 2- Zarurette bulunan üyenin tedavisi için hanesine yardım gönderilmesi
- 3- Vefat eden kişinin geride kalan muhtaç ailesine uygun ve yeterli miktarda yardım yapılması

4- Muvakkat ve acil yardım ihtiyacı olduğunu beyan edenlere, mensup oldukları gazete idarehanelerinin kefaletiyle, sandık heyetince belirlenecek miktarda borç verilmesi (ikrazat), verilen borçtan sandık menfaatine uygun bir miktarda "faiz" alınması ve verilen borç miktarının, borçlunun (müstakriz) iki maaş toplamını hiçbir suretle geçmemesi.

Vazifeye devam imkânını engelleyecek kaza, arıza, devamlı bir hastalık, maluliyet, ihtiyarlık ve geri kalan aile fertlerinin ihtiyacı gibi daimi bir yardıma ihtiyaç gösteren durumlarda, sandığın imkânları dâhilinde (ves'i) yardımdan geri durulmayacaktır. Ancak bu yardımın esaslı bir tarzda sağlanması için sigorta gibi bazı tedbirler alınacaktır.

**Madde 7:** Verilen borçtan tahsil olunamayan meblağdan birinci derecede sandık muhasebecileri, ikinci derecede heyet-i müştereke, üçüncü derecede cemiyet heyet-i idaresi, dördüncü derecede ise cemiyet heyet-i merkeziyesi sorumludur.

**Madde 8:** Teavün sandığının sermaye ve gelirleri şu kalemlerden oluşur:

- a. Matbûât cemiyeti azası tarafından verilen duhuliye (giriş ücreti) ve aylıkların rub'u (1/4)
- b. Maksat tayin edilmeden cemiyette toplanan teberruatın (bağışların) sülüsü (1/3)
- c. Teavün sandığı namına alınan her türlü teberruat
- d. Cemiyet adına tertiplenen müsamerelerden elde edilecek hasılatın rub'u (1/4)
- e. Sandık adına tertiplenen müsamere, piyango gibi etkinliklerden elde edilecek hasılat (gelir)
- f. Gerektiğinde sandık adına toplanacak yardımlar (ianeler)
- g. Verilen borçlardan (ikrazat) alınacak faizler
- h. Diğer gelirler

**Madde 9:** Teavün sandığı sermayesi ve geliri katiyyen elde tutulmayıp, emin bir yerde nemalandırılacaktır (tenmiye).

**Madde 10:** Sandığa teberruatta (bağışta) bulunan kişilere "Osmanlı Matbûât Cemiyeti Teavün Sandığı Hamisi" fahri ünvanı (unvan-ı fahriye) verilerek, isimleri gazetelerde ilan edileceği gibi cemiyet merkezinde de hususi bir iffihar levhası (levha-i iffihar) oluşturulacaktır.

**Madde-i Muvakkata:**(Geçici Madde) Matbûât Cemiyeti'nin Almanya'da bulunan kâğıtlardan elde ettiği paraların yarısı, cemiyetçe teavün sandığına esas sermaye olarak konacaktır.

### **Cemiyet Bütçesi ile Gelir ve Gider Cetvellerinin İncelenmesi**

Heyet, iş ve işlemleri devraldığı sırada, cemiyetin eski heyet üyeleri, tamamen dağılmış bir durumdadır. Kongre metninde ifade edildiği üzere kulüp; kaptanı, taifesi ve yolcusu tarafından deniz üstünde terk edilmiş bir gemiye benzemektedir. Nitekim eski heyetten hesaplara ilişkin her hangi bir belge devralınamamış, sadece cemiyetteki sorumlu kâtibe (katib-i mesule) sınırsız sayıda yapılan müracaatlar neticesinde, son gün bir hesap cetveli alınabilmektedir. Nihayetinde yapılacak iş ve işlemler konusunda ortak bir karar (karar-ı ittihadi) alma imkânına kavuşmuş olan cemiyet, çalışmalarına dair, kongre metnine, geçmiş seneye ait iki hesap cetveli ile gelecek seneye ait bir bütçe layihası ilave etmiştir<sup>11</sup>. Hesap cetvellerinden biri "1 Haziran 335 (1 Haziran 1919) tarihinden 20 Kanun-u Sani 336 (20 Ocak 1920) tarihine kadar olan makbuzat (makbuzlar) ve sarfiyat hûlasası"<sup>12</sup> olup, bunun ayrıntısı ve vesikaları ekte bulunmaktadır. Diğer cetvel<sup>13</sup> ise "Matbûât Cemiyeti'nin mevcudat ve duyumatının harcama hesabı" olup heyet hesaplarının genel durumunu ve heyetin işe başlamasından önceki durumu gösterir niteliktedir.

### **Cemiyeti Daha Aktif Hale Getirme Çalışmaları: Sermaye Oluşturma Girişimi, Matbûât Salnamesi Neşri, Müsamere ve Konferanslar Tertibi**

Kongrede Cemiyetin geleceğe dair planlarından da bahsedilmiştir. Buna göre cemiyet gelirlerinin giderleri karşılayamaması nedeniyle cemiyet bütçesinde oluşan açığı kapatmak ve kurulması düşünülen teavün sandığı için iptidai (basit) bir sermaye tedarik etmek elzem görülmüştür. Bu bağlamda nizamname gereğince müsamereler tertip edilerek gelirlerinin bu amaca tahsis edilmesi kararlaştırılmıştır. Ancak bu düşüncelerin ülkenin içinde bulunduğu şartlar nedeniyle uygulamaya konmasının ne derece mümkün olacağı konusunda tereddütler de yaşanmıştır. Sonuç olarak cemiyet tarafından bir matbûât salnamesi neşredilmesi, cemiyetin idare

---

<sup>11</sup> Bkz. Ek 1- Gelecek Seneye Ait Bütçe Layihası

<sup>12</sup> Bkz. Ek 2- 1 Haziran 1335 Tarihinden 20 Kanun-u Sani 336 Tarihine Kadar Yedi Ay Yirmi Günlük Hûlasa Hesap Özeti

<sup>13</sup> Bkz. Ek 3- Matbûât Cemiyeti'nin Mevcudât ve Duyumatının Harcama Hesabı

merkezinde ilmi konferanslar tertip edilmesi gibi hususların seçilecek yeni heyet-i merkeziye tarafından hayata geçirilmesinin önemi vurgulanmıştır<sup>14</sup>.

### **Sonuç**

Gazetecilerin mesleki bir kuruluş içinde toplanması amacıyla kurulan ve sonraları İstanbul Matbûât Cemiyeti olarak anılacak olan Osmanlı Matbûât Cemiyeti'nin girişimleri neticesinde bazı kongreler düzenlenmiştir. Cemiyetin, Mondros Mütarekesi sonrasında ülkede meydana gelen değişiklikler üzerine, farklı fikir ve yorumlara sahip, eski ve yeni cemiyet üyelerini yeniden toparlayarak, meslek birliği etrafında birleştirmek maksadıyla düzenlemiş olduğu 1920 tarihli kongresi, döneminin koşulları içinde oldukça ileri ve uygar konulara değinmesi açısından Türk basın tarihinde önemli bir girişimdir.

Kongrede Mondros Ateşkes Antlaşması sonrasında meydana gelen değişiklikler üzerine, dağılmak hatta dağıtılmak tehlikesi ile karşı karşıya kalmış olan, cemiyetin eski ve yeni üyelerinin, yeniden bir araya getirilmesi için gayret gösterilmiştir.

Cemiyet merkezi olarak kullanılan Beyoğlu'ndaki kulüp binasının ihtiyacı karşılayamaması ve masraflı olması nedeniyle, yeni bir idare merkezi kiralanmış ve cemiyet için lüzumlu görülen bazı mobilyalar buraya taşınmış, geri kalan birkaç parça eşya ise satılarak cemiyete gelir kaydedilmiştir.

Basına yönelik sansürün etkisinin azaltılması amacıyla, daha önce sürgün edilmiş olan cemiyet üyelerinden Ahmet Emin ve Celal Nuri beylerin özgürlüklerine kavuşturulması için eski hükümet yetkilileriyle görüşmeler yapıp, bu şahısların İstanbul'a dönmeleri sağlanmıştır. Yine basın hürriyeti konusunda Ferit Paşa Hükümeti ile girişilen teşebbüslerle sansürün şiddeti hafifletilmeye çalışılsa da, basın hürriyetinin sağlanması hususunda arzu edilen neticeye ulaşılamamıştır.

Farklı meslek ve içtihat erbabını menafi-i umumiye ve vataniye fikri (genel vatan menfaatleri düşüncesi) etrafında toplamak amacıyla olan cemiyet, heyet-i merkeziyede temsilcisi bulunmayan gazetelerin

---

<sup>14</sup> Kongrede ayrıca önceki kongreye katılmış olan bazı cemiyet üyeleri, genel katip Nüzhet Sabit ve gazeteci Cemil Hakkı beylerin vefatlarından duyulan üzüntü belirtilerek, hatıraları hürmetle yad edilmiştir.

başmuharrirlerini davet ederek, meseleler hakkında fikir alışverişi yapılmak suretiyle, en nazik ve buhranlı dönemlerde basın gücünün milli hedefler etrafında birleşmesine gayret etmiştir. Cemiyet bu vazifesini yerine getirirken her türlü siyasi fikir ve kişisel menfaatlerden uzak durarak, yönetmelikler çerçevesinde hareket etmeye gayret göstermiştir.

Cemiyet, Avrupa ve Amerika kamuoyunda memleketimize ait yanlış düşünceleri ortadan kaldırmak amacıyla, yabancı gazete mümessilleriyle münasebetlere girişmiştir. Bu bağlamda, Amerika Assosiyete Press muhabiri Mr. Brown ile Mr. Hayt, Fransız muhabirlerinden Mösyö Reno, Amerika muharrirlerinden Miss Duryen ve İtalyan muhabirlerinden Mösyö Lelli, cemiyet idare merkezine davet edilerek, dış basınla münasebetler geliştirilmeye çalışılmıştır. Kurulan münasebetler neticesinde bu şahıslar bağlı buldukları gazetelerde Türkiye lehinde mühim makaleler yazmak suretiyle, milli davamızda barışın önemine destek vermişlerdir.

Cemiyetin 1917 yılındaki kuruluşundan mütareke dönemine kadar, o yıllarda sıkıntısı iyice artan gazete kâğıdı dağıtım işini üstlenmiş olması, cemiyetin iktidar ile yakın bir ilişkisi olduğuna işaret etmektedir. Böylelikle cemiyetin iktidar adına kâğıt vereceği basın kuruluşlarını kendisinin seçtiği yönünde bir düşünce ortaya çıkmaktadır.

Cemiyet gazetelere vermiş olduğu kâğıtları Almanya'dan temin etmiştir. Almanya'nın I. Dünya Savaşı'ndan yenik çıkması nedeniyle Mondros Mütarekesi sırasında Cemiyet sermayesinden verilen kâğıt siparişleri temin edilememiştir. Almanya ve Avusturya ile ilişkilerin kesilmesi nedeniyle vagonlarla İstanbul'a gönderilen kâğıtların nerede olduğunun bilinmediği, ancak Berlin'den sigorta yapılarak sevk edilen kâğıtların bulunamaması halinde sigorta bedelinin geri alınacağı ifade edilmiştir.

Çoğu cemiyet üyesinin taahhüt ettiği aidatı ödememesi ve cemiyetin asıl sermayesinin Almanya'da bulunması gibi nedenlerle, çıkmaza giren cemiyet bütçesi, müracaat edilen bazı gazete sahipleri tarafından yapılan taahhüt ve ödemeler sayesinde kısmen de olsa ayakta durabilmiştir. Cemiyet üyelerinden alınan aidat miktarlarının, eşya fiyatları ve kiralardaki artış dikkate alınarak, arttırılması ve nizamnamenin 12'nci maddesi gereğince aidatın, en az yarım liraya yükseltilmesi (iblağı) konusunda kongre tarafından bir düzenleme yapılması teklif edilmiştir.

Cemiyet, eski divan heyetinin görev süresinin sona ermesi, bazı divan üyelerinin dağılmış olması ve mevcut divan heyetinin beklentileri yeterince karşılayamaması nedeniyle, divan heyetine yeni üyelerin seçilmesi için bir çalışma başlatmıştır. Yine divan heyetinin gazeteler arasında meydana gelen anlaşmazlıklara hangi şartlarda müdahil olacağı, divan heyeti tarafından alınacak kararların uygulanabilirliği ve alınan kararlara itirazların divan heyetine gelmeden, kurulacak yeni bir heyete yapılması veya bu vazifenin matbûât cemiyeti heyet-i merkeziyesine verilmesi hususunda görüş bildirilmiştir.

Cemiyet'e aidiyet duygusunun sağlanması ve bağlılığın artırılması amacıyla ihtiyaç sahibi üyeleri için bir teavün (yardımlaşma) sandığı kurulması maksadıyla "nizamname" hazırlanmıştır. Bu bağlamda, teavün sandığı tüzüğüne mesleki pratiklere ve sosyal haklara ilişkin maddelerin konulması sağlanmıştır.

Kongre ile yapılacak iş ve işlemler konusunda ortak bir karar alma imkânına kavuşmuş olan cemiyet, gelirlerinin giderlerini karşılayamaması nedeniyle cemiyet bütçesinde oluşan açığı kapatmak ve kurulması düşünülen teavün sandığı için iptidai (basit) bir sermaye oluşturma ihtiyacı hissetmiştir. Bu nedenle, nizamname gereğince müsamereler tertip edilerek gelirlerinin bu amaca tahsis edilmesi kararlaştırılmıştır. Ayrıca cemiyet tarafından bir matbûât salnamesi neşredilmesi, cemiyetin idare merkezinde ilmi konferanslar tertip edilmesi gibi hususların seçilecek yeni heyet-i merkeziye tarafından hayata geçirilmesinin önemi vurgulanmıştır.

## KAYNAKÇA

### Arşiv Kaynakları

*Osmanlı Matbûât Cemiyeti (Umumi Kongre)-Matbûât Cemiyeti'nin 1 Haziran 335 Tarihinden 20 Kanun-u Sani 336 Tarihine Kadar Olan Muamelatını Gösterir Rapor ve Hülasa-i Hesabiyesi*, Hilal Matbaası (Bab-ı Âli karşısında), İstanbul, 1336.

### Tetkik Eserler

Aydın, Hakan, "Cemiyet-i Matbûât-ı Osmaniye: Kuruluşu ve Basında Tartışmalar", *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, S. 27, 2010, s. 553-567.

Demir, Şerif, "İktidar-Basın İlişkilerinin Osmanlı Devleti'nde Görünümü (1831-1918)", *The Journal of Academic Social Science Studies*, İlkbahar, S. 33, 2015, s.367-377.

Doğaner, Yasemin, "Hürriyet ve Modernleşme Enstrümanı Olarak Osmanlı'da Basın", *Edebiyat Fakültesi Dergisi*, C. 29, S. 1, Haziran 2012, s. 109-121.

Girgin A. (2009). *Türkiye'de Yerel Basın*, İstanbul, Der Yayınları.

Kaya, Mehmet ve Sinem Siklon, "Bazı Osmanlı Gazetelerinde Siyasal Reklam ve Propaganda (1908-1918)", *Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi*, Yıl 8, S. 16, (Güz 2012), s. 61-73.

Kıraç, Tahir Olcay. (2011). "Türkiye'de Gazetecilik Mesleğine İlişkin Örgütlenmeler (1908-1938)", *Ankara Üniversitesi, SBE, Yüksek Lisans Tezi*.

Mazıcı, Nurşen, "1930'a Kadar Basının Durumu ve 1931 Matbûât Kanunu", *Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, S. 18, C. 5, Ankara, 1998, s. 131-154.

Özkaya, Duman Olcay, "Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Ulusal'dan Yerel'e Basın ve Yayıncılık Faaliyetlerinin Gelişimi Üzerine Bir Değerlendirme", *Turkish Studies-İnternational Periodical for The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 8/12 Fall 2013, Ankara, s. 1031-1041.

Tunaya Tarık Zafer. (2003). *Türkiye'de Siyasal Gelişmeler-Mütareke, Cumhuriyet ve Atatürk 1876-1938*, İstanbul, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Tunaya Tarık Zafer. (1998). *Türkiye'de Siyasal Partiler II. Meşrutiyet Dönemi 1908-1918*, C.2, İstanbul, İletişim Yayınları



**Ekler:**

**EK 1.**

**Tablo 1. Osmanlı Matbûât Cemiyeti'nin 1 Şubat 336 (1 Şubat 1920) tarihinden 31 Kanun-u evvel 336 (31 Aralık 1920) Tarihine Kadar On Bir Aylık Bütçesi**

Gelir			Gider		
İcmal	Kuruş		İcmal	Kuruş	
	66000	Muhtelif gazetelere tevzi olunacak (dağıtılacak) taahhütler		38500	11 aylık icar bedeli <sup>15</sup>
	30000	Azanın taahhütlerinden tahsili muhtemel olan		22000	11 aylık kâtip aylığı
102200	6200	Müteferrika hasılatından (konser, teberruat gibi)		11000	11 aylık kadın hademe aylığı
				2200	11 aylık çocuk hademe aylığı
				6000	Su ve teshin(ısınma) masrafı
				100000	Misafirine verilecek çay ve sair ziyafetler

<sup>15</sup> Bu kiranın beş buçuk aylığı yani 15 Temmuz 336 tarihine kadar olanı peşin ödenmişse de bu ödemeler (tediyât) satılan eşya bedelinden vuku bulmakla tekrar eşya mubayaa edilmek üzere iadesi lazım gelir.

				5000	Kırtasiye ve sair
				2500	Yabancı gazete ve risaleler
			102200	5000	Muhtelif masraflar

**EK 2.**

**Tablo 2. Osmanlı Matbûât Cemiyetinin 1 Haziran 1335 Tarihinden 20 Kanun-U Sani 336 Tarihine Kadar Yedi Ay Yirmi Günlük Hülâsa Hesap Özeti**

Gider <sup>16</sup>				Zimmet			
İcmal	Santim	Kuruş		İcmal	Santim	Kuruş	
		22357	1 Haziran 35 tarihinden 20 Kanun-u Sani 336 tarihine kadar mubayaa edilen demirbaş eşya bedeli				
	50	11360	Beyoğlu'ndaki kulüpten Babiali caddesindeki idare haneye nakliye ve yerleşme masrafı			12780	Azanın taahhütlerinden
		21000	15 Temmuz 335 tarihinden 15 Kanun-u Sani 336 tarihine kadar			10500	Tasvir-i Efkâr Gazetesi idare

<sup>16</sup> İlgili belgede bu bölüm “matlub” yani alacaklar olarak kaydedilmişse de biz bu bölümü tablo içeriğinden hareketle giderler başlığı altında vermeyi uygun gördük.

			idarenin altı aylık icar bedeli				hanesinden
		21000	15 Kanun-u Sani 336 tarihinden 25 Temmuz 336 tarihine kadar idare hanenin tecdiden ve peşinen icar bedeli			8000	Vakit Gazetesi idare hanesinden
		18700	Maaşlar, katip, hademe ve çocuk aylıkları		50	4832	Akşam Gazetesi idarehanesinden
		2820	Tab'iyeye (basım), sabık heyetin borçlarıyla beraber			4000	İstiklal Gazetesi idarehanesinden
		3070	Levazım ve kırtasiye			3500	Diken ve ecnebi mecmuası Gazetesi idare hanesi tarafından
		1000	İane: (yardım) Nezihe Yaşar Hanıma			2000	İleri mecmuası Gazetesi idarehanesi tarafından

		3830	Misafirine ay ve yemek ziyafetleri			500	Memleket mecmuası Gazetesi idarehanesi tarafından
		50355	İstikrazat a	Sabık heyetin su şirketi borcuna, kapıcı ve hademe aylıklarına, Avrupa'ya çekilen telgraf ücreti, ilan ücreti		2500	Komisyonadan
	50	9406	Muhtelif Masraflar	Sigorta bedeli, elektrik teçhizatına, hak komisyonu ve tamirata		1360	Müteferrikadan
						20500	Matbûat kulübünün Rus kulübüne, Mösyö Levi'den satın alıp,
						5000	

							Ruslara satılan eşya ile devrinden hasılat-ı safiye (kalan)
						35000	Matbûât kulübünde Ruslara satılan bir kısım mobilya bedelinden
				160827,5		50355	İstikrazdan
<b>164 899</b>				4071,5			İbrahim Hilmi Bey'den İstikraz edilen mobilya
<b>164 899</b>				<b>164899</b>			

EK 3.

Tablo 3. Matbûât Cemiyeti'nin Mevcudât ve Duyunâtının Harcama Hesabı

Mevcudat			Borçlar		
İcmal	Kuruş		İcmal	Kuruş	
	234112	Müfredatı defter-i kebirin 1-4 sahifelerinde gösterilen toplam demirbaş eşya		60000	Marangoz Refik Bey'in imal ettiği mobilya bedelinden geri kalıp on beş Kanun-u Sani 36 tarihinde talep ettiği meblağ olup Almanya'daki paramızdan tesviye (ödenmek) edilmek üzere kayıt olunan
	20000	On adet yirmişer liralık istikraz dâhili tahvilatı		3000	Vaktiyle matbûât kulübünde küşad (açılış) ibdilasına (bedeline) kooperatif şirketine hissederan (ilgili kişilere) hisselerini verdikten sonra ödenmemiş olarak ashabı

					yedinde mevcut olduğu farz edilen cüzdan bedelâtından
	723	İtibar-ı Milli Bankası'nın 3 Kanun-u Sani 36 tarihli mektubunda bildirilen matlub		22000	Matbûât cemiyetinin 1334 senesi hülâsa-i hesabiyesinde Kazım Şinasi Bey'in Viyana seyahati mesarifi olarak zimmet gösterilen ve Velid Bey'e ait olup Almanya'daki matluptan tesviyesine talik (dair) olunan
	420894	Mösyö Müller'den matlub		224486	Hüseyin Cahit Bey'in kefaletiyle kâğıt muamelatı (işlenmesi) için istikrazdan İtibar-ı Milli bankasına
	110837	Mösyö Müller'den (yeni günden müdevver)	420323	110837	İstikrazdan Yenigün'ün havalesi
	220190	Almanya'dan yola çıkarılan ve faturaları	586433		Yukarıdaki hesaba nazaran



		ulaşmış olup, kendisi gelmeyen beş vagon kâğıt bedeli			cemiyetin burada Asya ve Avrupa'da nakit ve kâğıt olarak mevcudu
<b>100675</b> <b>6</b>			<b>1006756</b>		

**Not:** Bu hesabın üç kaleminde her ne kadar şüphe yok ise de diğerlerinin belgelendirilmesi ancak Milli Banka ve heyet-i idare-i sabıka ile tetkikâtta bulunduktan ve Almanya ile muhabere ve münasebete girişildikten sonra tahakkuk edebilecektir.